

Keuzedeel mbo

Ervaringsdeskundigheid

gekoppeld aan één of
meerdere kwalificaties mbo

Code

K0432

Penvoerder: Sectorkamer zorg, welzijn en sport
Gevalideerd door: Sectorkamer Zorg, welzijn en sport
Op: 26-11-2015

1. Algemene informatie

D1: Ervaringsdeskundigheid

Studielast

720

Beroepsvereisten

Nee

Certificaten

Ja

Scholingsbehoefte/landelijke herkenbaarheid

Dit keuzedeel/certificaat is bedoeld voor mensen die in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) werken en zelf een psychiatrische achtergrond hebben. De beroepsbeoefenaar leert met dit keuzedeel zijn/haar eigen herstelervaring (van eigen ingrijpende levenservaringen) in te zetten om het herstel van cliënten te ondersteunen en om bij te dragen aan de inrichting van herstel ondersteunende zorg (professionele ervaringsdeskundigheid). Dit certificaat zal toegevoegde waarde bieden voor het werkveld omdat beroepsbeoefenaren hiermee hun eigen ervaringen kunnen inzetten om cliënten te ondersteunen, hetgeen de mogelijkheden tot kwalitatief goede zorg verbetert.

Ingangsdatum certificaat

01-10-2016

Gekoppeld aan kwalificatie(s)

Zie bijlage op www.s-bb.nl/kwalificatiedossiers

Toelichting

Dit keuzedeel is specifiek bedoeld voor de beginnend beroepsbeoefenaar die eigen ingrijpende levenservaringen om wil zetten in professionele ervaringsdeskundigheid. Het kan hierbij gaan om intense gebeurtenissen zoals trauma's, psychische en/of verslavingsproblemen, moeilijke levensomstandigheden, migratiegeschiedenis, generationele armoede, geschiedenis van emotioneel onbegrip/verwaarlozing en/of uitsluitingsmechanismen. De beginnend beroepsbeoefenaar leert haar eigen herstelervaring in te zetten om het herstel van cliënten te ondersteunen. Deze ondersteuning is gebaseerd op herkenning, erkenning en begrip van 'binnenuit'. De beginnend beroepsbeoefenaar ondersteunt herstelprocessen van cliënten en cliëntsystemen en draagt bij aan de inrichting van herstelondersteunende zorg. De beginnend beroepsbeoefenaar biedt ondersteuning bij het toepassen van methodische zelfhulp, het doorbreken van stigma's en het bevorderen van empowerment.

Het Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid (BCP-E) is gebruikt als brondocument. Dit BCP beoogt de essentie te vatten van het beroepsmatig inzetten van ervaringsdeskundigheid in de breedst mogelijke zin. Onderwijsinstellingen kunnen het BCP gebruiken als basis voor het opzetten van een curriculum.

Relevantie van het keuzedeel

Dit keuzedeel is gericht op de beginnend beroepsbeoefenaar die haar eigen herstelervaring wil inzetten om het herstel van cliënten te ondersteunen. Het kan hierbij gaan om ervaringen met uitsluitingsmechanismen door ontwrichtende gebeurtenissen, trauma's, psychische- en/of verslavingsproblemen, moeilijke levensomstandigheden, migratiegeschiedenis, generationele armoede of geschiedenissen van emotioneel onbegrip/verwaarlozing. Studenten die in staat zijn hun ervaringsdeskundigheid op een professionele manier in te zetten, versterken hiermee hun positie op de arbeidsmarkt.

Beschrijving van het keuzedeel

Dit keuzedeel is specifiek bedoeld voor de beginnend beroepsbeoefenaar die haar eigen ingrijpende levenservaringen om wil zetten in professionele ervaringsdeskundigheid. Het kan hierbij gaan om ervaringen met uitsluitingsmechanismen door ontwrichtende gebeurtenissen, trauma's, psychische- en/of verslavingsproblemen, moeilijke levensomstandigheden, migratiegeschiedenis, generationele armoede of geschiedenissen van emotioneel onbegrip/verwaarlozing. De beginnend beroepsbeoefenaar leert haar eigen herstelervaring in te zetten om het herstel van cliënten te ondersteunen en om bij te dragen aan de inrichting van herstelondersteunende zorg.

Branchevereisten

Nee

Aard van keuzedeel

Verdiepend

Verbredend

2. Uitwerking

D1-K1: Inzetten van ervaringsdeskundigheid

Complexiteit

De beginnend beroepsbeoefenaar beschikt over ruime en gespecialiseerde kennis die nodig is voor de inzet van haar ervaringsdeskundigheid. Zij werkt regelmatig alleen in complexe situaties en moet kunnen inspelen op wisselende en onverwachte omstandigheden. In haar werk heeft zij te maken met een zeer diverse groep cliënten, bewoners of deelnemers. Zij betreft het cliëntstelsel bij het herstelproces. Hierbij krijgt zij te maken met een breed scala aan externe partijen. De beginnend beroepsbeoefenaar werkt in gemiddeld tot complexe situaties, waarbij zij onder meer te maken krijgt met het doorbreken van stigma's.

De beginnend beroepsbeoefenaar kan te maken krijgen met dilemma's die haar werk complex maken. Zij dient dan te kiezen welke aanpak of benadering het beste past. Het gaat om de volgende dilemma's: nabijheid versus afstand, zingeving versus zinloosheid en pijn kunnen verdragen, kracht versus kwetsbaarheid, trots versus schaamte, nieuwe versus bestaande cultuurwaarden.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De beginnend beroepsbeoefenaar benut haar eigen ervaring om cliënten te begeleiden en collega's en het cliëntstelsel te adviseren. Zij voert haar werkzaamheden zelfstandig uit, in afstemming met betrokkenen. Zij lost zelfstandig knelpunten op en bespreekt knelpunten zo nodig met het (multidisciplinair) team of haar leidinggevende. De beginnend beroepsbeoefenaar is verantwoordelijk voor het uitvoeren van haar werkzaamheden en legt eindverantwoordelijkheid af aan haar (functioneel) leidinggevende.

Vakkennis en vaardigheden

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- Heeft brede en specialistische kennis van herstelondersteunende zorg
- Heeft brede en specialistische kennis van de concepten herstel, empowerment, stigmatisering en ervaringsdeskundigheid
- Heeft brede en specialistische kennis van methoden van vraaggericht werken en ondersteuning bij zelfhulp
- Heeft brede en specialistische kennis van instrumenten in de praktijk voor herstel en herstelondersteuning
- Heeft brede en specialistische kennis van het onderscheid tussen wetenschappelijke kennis, professionele praktijkkennis en ervaringskennis
- Heeft brede en specialistische kennis van hoe trauma's het zelfbeeld en wereldbeeld kunnen bepalen
- Heeft brede en specialistische kennis van verschillende dimensies van hoop
- Heeft brede en specialistische kennis van de invloed van innerlijke conflicten en onzekerheden op zelfbeeld en perceptie
- Heeft brede en specialistische kennis van bewustwording vanuit een situatie van onderdrukking
- Heeft brede en specialistische kennis van omgaan met levensgebeurtenissen en de impact ervan op zelfbeeld en identiteitsgevoel
- Heeft brede en specialistische kennis van hoe taal betekenis geeft aan dingen en aan iemands geestelijke toestand
- Heeft brede en specialistische kennis van zingeving en spiritualiteit
- Kan de concepten herstel, empowerment, stigmatisering en ervaringsdeskundigheid koppelen aan eigen ervaringen
- Kan toegang verschaffen tot ervaringsbrede en specialistische kennis van herstel, stigma en empowerment uit andere bronnen
- Kan methoden van vraaggericht werken en ondersteuning bij zelfhulp toepassen
- Kan eigen ervaringsbrede en specialistische kennis en expertise aanbieden en delen
- Kan in het werk verbinding houden met de eigen ervaringswereld waarin herstel verankerd ligt
- Kan voor het verschaffen van hoop zichzelf als rolmodel inzetten en een voorbeeldfunctie vervullen
- Kan vanuit eigen ervaringen haar kernkwaliteiten, valkuilen en allergieën benoemen
- Kan eigen ervaringen relativeren
- Kan reflecteren op de eigen aanpak vanuit de waarden van herstel en ervaringsdeskundigheid
- Kan oude betekenissen 'afpellen' en ruimte maken voor nieuwe betekenissen
- Kan omgaan met verschillende perspectieven en belangen
- Kan omgaan met nuances, details en beleavingswereld van mensen met psychische problemen
- Kan ervaringsverhaal delen met behoud van zelfregie en kent de impact van het delen van ervaringen
- Kan ruimte maken voor ervaringen van cliënten en cliëntsystemen
- Kan reflecteren op herstelbevorderende en empowerende factoren in ervaringsverhalen
- Kan verbinding houden met de oorsprong van haar eigen ervaringsdeskundigheid
- Kan verbinding houden met de herstelbeweging en patiëntenverenigingen/cliëntenorganisaties

D1-K1-W1: Begeleidt cliënt bij herstelprocessen door inzet van ervaringsdeskundigheid

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar begeleidt de cliënt bij het herstelproces en zet hierbij haar eigen ervaringsdeskundigheid in. Ze faciliteert ruimte voor de cliënt en cliëntstelsysteem voor het vertellen van ervaren levensproblemen, gevoelens en emoties, en voor het onderzoeken van het eigen verhaal. Ze benoemt de emoties en gevoelens die de cliënt en cliëntstelsysteem ervaren en vertelt dat wat zicht geeft op kracht, mogelijkheden en de weg naar herstel. Ze herkent en erkent veerkracht bij anderen en buigt conflicten om naar een mogelijkheid om inzicht en uitwisseling van ervaringen te verdiepen.

Zij ondersteunt de cliënt bij het ontdekken en ontwikkelen van eigen mogelijkheden, eigen krachtbronnen en handelingsstrategieën. Ze ondersteunt de cliënt bij het formuleren van doelen en bij het zoeken naar alternatieve mogelijkheden voor hulp. Zij motiveert de cliënt tot het nemen van eigen initiatief en ondersteunt bij het realiseren daarvan. Zij bevordert empowerment, bewaakt de focus op kracht en herstel en laat de verantwoordelijkheid bij de cliënt.

De beginnend beroepsbeoefenaar vraagt feedback van cliënten en collega's op haar beroepsmatige inzet van ervaringsdeskundigheid en past zo nodig haar werkwijze aan.

Resultaat

De inzet van ervaringsdeskundigheid heeft bijgedragen aan het herstelproces van de cliënt.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- stemt effectief af op de belevingswereld van de cliënt;
- maakt zichzelf doelbewust bekend en vertelt waar passend open en met veerkracht over (traumatische) ervaringen, gedrag, gevoelens, kwetsbaarheden en talenten;
- gaat flexibel om met wat ze wil laten doorklinken in haar eigen verhaal (iets weglaten of benadrukken);
- straalt hoop en vertrouwen uit dat herstel mogelijk is;
- overstijgt doelbewust haar eigen ervaringen en overtuigingen om aan te sluiten bij de cliënt;
- brengt met respect voor verschillen en gevoel voor grenzen haar eigen ervaringen in;
- toont oprechte aandacht voor de leefsituatie, iemands beleving, ervaring, levensverhaal;
- biedt anderen adequaat ruimte voor verborgen en moeilijke emoties;
- kijkt en luistert creatief naar zichzelf en anderen;
- brengt doelbewust alternatieven voor reguliere zorg in.

De onderliggende competenties zijn: Begeleiden, Aandacht en begrip tonen, Samenwerken en overleggen, Ethisch en integer handelen

D1-K1-W2: Versterkt het inzetten van ervaringsdeskundigheid in de organisatie

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar bevordert het centraal stellen van het verhaal van de cliënt in de organisatie en uitvoering. Ze bevordert het gebruik van een professioneel kader in de bejegening van cliënten. Zij kijkt naar bestaande zorg en herkent wanneer werkwijzen of interventies herstelbelemmerend zijn en gaat daarover het gesprek aan.

Zij informeert en adviseert haar collega's over herstelondersteunend werken en empowerment. Zij levert een bijdrage aan zorgprogramma's met een focus op zelfbepaling voor cliënten, zelfbeschikking en zelfhulp. Zij betreft cliënten bij ontwikkeltrajecten van de instelling. Ze geeft binnen de organisatie voorlichting over het benutten van ervaringsdeskundigheid. Ze bestrijdt stigma, discriminatie en diskwalificatie en creëert ruimte voor diversiteit en anders-zijn.

Resultaat

De beginnend beroepsbeoefenaar heeft bijgedragen aan de (borging van) de kwaliteit van herstelondersteunende zorg

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- deelt doelbewust haar eigen ervaringskennis en expertise;
- is alert op herstelondersteunend taalgebruik;
- levert een effectieve bijdrage aan beleidsontwikkeling op het gebied van ervaringsdeskundigheid;

D1-K1-W2: Versterkt het inzetten van ervaringsdeskundigheid in de organisatie

- bewaakt nauwgezet de grenzen van haar rol bij de inzet van ervaringsdeskundigheid;
- benoemt doelbewust stigmatisering;
- komt adequaat op tegen uitsluitingsmechanismen;
- past effectief conflictstrategieën toe binnen haar organisatie;
- maakt doelbewust ingewikkelde thema's bespreekbaar (bijvoorbeeld rond seksualiteit of het hebben van een doodswens).

De onderliggende competenties zijn: Samenwerken en overleggen, Overtuigen en beïnvloeden